

УДК 372.864 : 687.1

**ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ОРНАМЕНТУВАННЯ
ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ НА ЗАНЯТТЯХ ТЕХНОЛОГІЙ
(профільний рівень, спеціалізація – Швейна справа)**

Усік Світлана

Науковий керівник: кандидат пед. наук, доцент Абрамова О.В.

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна*

У статті розглянуто особливості формування проектно-технологічної компетентності старшокласників під час створення орнаментних композицій у процесі художнього оформлення одягу. Досліджуються види технологічної обробки матеріалів, такі як вишивка, аплікація, печворк, що можуть містити елементи орнаментування, як засобу художньо-образного декорування швейних виробів.

***Ключові слова:** проектно-технологічна компетентність, профільний рівень, швейна справа, заняття технологій, орнаментування, орнаментальні композиції.*

Design and technological competence formation among seniors in the course of figuration garments on technology occupations are considered

Usik Svitlana

Scientific supervisor: Candidate of pedagogical sciences, Associate Professor Abramova O.V.

The Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Kropyvnytsky, Ukraine

In article features of formation of design and technological competence of seniors during creation of ornamental compositions in the course of decorating of clothes are considered. Types of technological processing of materials, such as embroidery, applique, patchwork which may contain figuration elements as means of art and figurative dressing of garments are considered.

Keywords: design and technological competence, sewing business, profile school, occupations of technologies, figuration, ornamental compositions.

Постановка проблеми. Діяльнісний підхід в освіті на заняттях Технологій покликаний формувати у старшокласників здатність діяти, що має випереджальний характер над процесом накопичення будь-яких знань учнями. Такий підхід може бути реалізований через формування в учнів ключових компетентностей, як найбільш помітної риси європейської освіти.

Навчальною програмою з Технологій профільного рівня для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл передбачено 16 спеціалізацій [7]. Дані спеціалізації здатні забезпечувати проектно-технологічну підготовку старшокласників для свідомого подальшого професійного самовизначення.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми компетентностей особистості в освіті досліджують С. П. Бондар, Дж. Равен, Т. В. Добудько, І. А. Зимня, М. І. Лукьянова, А. В. Хуторський та багато інших. Формування проектно-технологічної компетентності на уроках трудового навчання та технологій досліджували А. М. Гедзик, О. М. Коберник, Т. С. Мачача, С. І. Ткачук, А. І. Терещук, А. Ю. Цина, С. М. Яшук та інші.

Дослідженню видів сучасного оздоблення одягу присвятили свої праці І. В. Васильєва, М. В. Колосніченко, К. Л. Пашкевич та інші. Вивчення застосування стилізації природних об'єктів, основ біоніки, орнаменту в дизайні сучасного одягу, пошуку змістовної виразності у поєднанні із елементами орнаментування, стилізованих зображень розкрито у дослідженнях авторів І. Л. Гайової, О. В. Колосніченко, Т. В. Ніколаєвої, К. Л. Пашкевич та інших.

Мета статті: дослідити формування проектно-технологічної компетентності старшокласників на прикладі вивчення теми «Основи художнього оформлення одягу», спеціалізація «Швейна справа» технологічного профілю.

Виклад основного матеріалу. Метою вивчення навчальної дисципліни Технології за спеціалізацією «Швейна справа» є формування проектно-технологічної компетентності старшокласників, що спрямована на реалізацію їхнього творчого потенціалу, готовність і здатність ефективного пошуку і застосування потрібних знань, умінь, способів діяльності під час створення швейних виробів, свідомого професійного самовизначення, самоідентифікації і самовираження [8].

Компетенції, що визначаються як здатність виконувати проектно-технологічну чи проєктивну, інформаційно-комунікаційну діяльність, є кінцевою метою технологічної освіти учнів. Отже, проектно-технологічна компетентність – це здатність учня застосовувати знання, уміння, навички в

процесі проектно-технологічної діяльності для виготовлення виробу (або надання послуги) від творчого задуму до його втілення в готовий продукт (послугу) за обраною технологією.

Дослідник Мачача Т. С. розглядає проектно-технологічну компетентність як сформовану на певному рівні предметну проектно-технологічну компетенцію [4, 48].

Для прикладу дослідимо етап проєктивної діяльності учня при виготовлення швейного виробу – процес художнього оформлення одягу.

За багатомісячну практику створення одягу людство виробило безліч прийомів декорування, метою якого є – перетворити утилітарну річ у художній твір, донести до споживача певну змістову і естетичну інформацію. Різні види технологічної обробки матеріалів – вишивка, ткацтво, аплікація можуть містити елементи орнаментування, як засобу художньо-образного декорування швейних виробів. В сучасному одязі орнаментальні композиції використовують доволі часто, але вони вже давно втратили свою містичну функцію, залишаючись своєрідною і оригінальною прикрасою. Водночас зазначимо, що композиційне розташування орнаменту в сучасному одязі, часто повторює традиційне, що склалося в народному одязі, з його багатством орнаментальних рішень у костюмі. Орнамент в сучасному одязі слугує способом декоративного оформлення, він надає виробові ритмічності, порядку, структурної цілісності форми. В орнаменті склалася система зображувальної символіки, яка надовго визначила сюжетний стрій народного одягу, основні орнаментально-декоративні прийоми. Орнаментальні композиції багаті символічним значенням і мають свої змістові функції – обрядову, символічну, стилістичну. Орнаменти свідчать про тісний зв'язок декоративно-прикладного мистецтва з образно-міфологічними уявленнями наших пращурів.

Орнамент це ритмічна організація площини із орнаментальних мотивів. Мотив – основний елемент орнаментальної композиції, який може багато разів повторюватися. Мотив може бути простим, що складається з одного елемента або складним, що складається з декількох елементів, пластично пов'язаних у єдине

ціле. Мотив орнаментального малюнка, що повторюється, називається рапортом [1, 56-57]. При повторенні рапорту в одновимірній композиції утворюються стрічкові орнаменти (бордюр, облямівка, купон тощо), в основу яких закладені різні види симетрії. При виконанні двовимірних композицій утворюються сітчасті орнаменти, які часто називають рапортними композиціями. В основі побудови таких орнаментів лежать п'ять видів симетричних сіток: квадратна, трикутна, прямокутна, ромбічна, паралелограматична [5, 43]. В групу симетрій побудови орнаментів входять осьові симетрії, повороти, паралельні переноси [9, 78-79].

Створення орнаментальної симетрії – це не тільки різноманіття геометричних перетворень, але й основа підходу до творчої діяльності. Тому для створення орнаментів і застосування їх у оздобленні одягу, старшокласник на заняттях Технологій повинен мати творчі й художні здібності та володіти гарним алгоритмічним й просторовим мисленням [9, 79].

Застосування елементів орнаментування при виготовленні та оздобленні швейних виробів можуть проявлятися у різних видах оброблення матеріалів: вишивка, аплікація, печворк та інші.

Вишивка – нанесення на текстильний матеріал малюнка з ниток, стрічок, бісеру, намистин, паєток, стразів тощо за допомогою голки, іноді гачка та інших інструментів. За способом виконання вишивка може бути ручною або машинною [3, 164]. Бісер – дрібні круглі кульки або багатогранники зі скла, металу, пластмаси, кістки з наскрізними отворами для нанизування. Крім круглого і багатогранників є ще рубаний бісер. Бісер може бути прозорим, блискучим, матовим, з перламутровим покриттям і без нього. Стеглярус – короткі трубочки із кольорового скла. Блискітки (пайєтки) – маленькі плоскі блискучі кружечки або пластинки іншої форми для прикраси одягу і предметів побуту. Блискітки мають отвори для кріплення і можуть бути виконані з метала, скла, слюди, синтетичних матеріалів тощо [2, 45]. При виконанні композиції вишивки необхідно корегувати розміри елементів орнаменту відповідно до параметрів конструкції швейного виробу. Вміння створювати різні види орнаментів та поєднувати їх у єдину композицію, відіграє важливу

роль при оздобленні одягу вишивкою. При виконанні композиції вишивки для швейних виробів розробку орнаменту можна виконувати у растровому графічному редакторі Paint компанії Microsoft. Послідовність виконання роботи: 1) в меню графічного редактора Paint «Вид», обираємо «Линии сетки», виставляємо масштаб 300-500%; 2) в меню «Главная» обираємо «Кисти» та за допомогою кольорової палітри створюємо мотив орнаменту для швейного виробу; 3) створений фрагмент (рапорт) виділяємо, копіюємо та створюємо орнамент. Готовий орнамент можна розміщувати на фото зображення одягу отримавши ескіз швейного виробу.

Аплікація (згідно ДСТУ 2375-94) – оздоблювальний елемент у вигляді декоративних клаптиків матеріалу для прикраси чи ремонту виробу. Аплікацію можна виконати технікою мозаїки, печворку. Печворк, це вид рукоділля, в якому з клаптиків тканини зшивається виріб. Комбінування деталей може здійснюватися сукупністю різноманітних методів і прийомів поєднання клаптиків однакової або різної геометричної форми, розміру, кольору, рисунку тощо, хаотичним чи орнаментальним узором. Основними відомими техніками виконання печворк є «швидкі квадрати», «акварель», «трикутники», «смужки», «спіраль», «соти», «латки» тощо [6, 67].

Формування проектно-технологічної (предметної) компетентності старшокласників відбувається при виконанні ряду завдань: уміння добирати та використовувати інструменти та матеріали; спрямованість на опанування різних технологій; навички обробки матеріалів та виготовлення виробів; уміння розробляти та компонувати проектну документацію тощо.

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. При вивченні теми «Основи художнього оформлення одягу» (спеціалізація «Швейна справа» технологічного профілю) на заняттях технологій, у процесі оздоблення одягу можна здійснити орнаментування швейних виробів різними способами декоративного оброблення, таких як вишивка, аплікація, печворк тощо. Формування проектно-технологічної компетентності старшокласників відбувається при здійсненні обґрунтування,

планування, розроблення конструкції, вибору техніки та технології оброблення виробу тощо.

Список використаної літератури

1. Абрамова О. В. Композиція костюма: Практикум: навчально-методичний посібник / О. В. Абрамова. – 2-е видання. – Кропивницький: ПП ЦОП «Авангард», 2017. – 88 с.
2. Горшкова Н. В. Высококвалифицированная швея: учеб. Пособие для нач. проф. Образования / Н. В. Горшкова. – М.: Издательский центр «Академия», 2009. – 144 с.
3. Єжова О. В. Технологія оброблення швейних виробів: 2-ге вид. перероб. та доповн. [текст] Навчальний посібник. / О. В. Єжова, О. В. Гур'янова. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 256 с.
4. Мачача Т. С. Проектно-технологічна спрямованість змісту навчання предмета «Технології» в основній школі / Тетяна Святославівна Мачача. – К., 2015. – 128 с.
5. Петушкова Г. И. Проектирование костюма: учебник для студ. высш. учеб. заведений / Г. И. Петушкова. – 3-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 416 с.
6. Приходько-Кононенко І. О. Дизайн-проекування колекції жіночого одягу з використанням техніки печворк [Текст] / І. О. Приходько-Кононенко, О. В. Колосніченко, Н. В. Остапенко, Л. Р. Сіндарова // Art and Design. – 2018. – № 2 (02). – С. 66-73.
7. Сайт Освіта.ua. Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10-11 класів закладів загальної середньої освіти. – Наказ Міністерства освіти і науки № 1407 від 23 жовтня 2017 року. [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/doc/files/news/587/58794/nmo-1407.pdf>
8. Сайт Освіта.ua. Програми для 10-11 класів. Технології (профільний рівень). Програма для 10-11-х класів ЗНЗ. [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58970/>
9. Усік С. Використання елементів орнаментування в оздобленні сучасного одягу. / С. Усік, О. Абрамова // Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті: [V-ї Міжнародної науково-практичної онлайн-інтернет конференції, м.Кропивницький, 10-13 жовтня 2017р.] / За заг. ред. М. Садового, 2017 – С. 78-79.